

LA ESQUELLA

DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH, HUMORÍSTICH, IL-LUSTRAT Y LITERARI.
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA.

2 CUARTOS CADA NÚMERO PER TOT ESPANYA

y 10 centaus paper en l' isla de Cuba.

NUMEROS ATRASSATS 4 CUARTOS.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, 20
BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya 8 rals.
Cuba y Puerto-Rico, 16.—Estranger, 18

AL MONSENY.

II.

Era encare molt demati: las frescas brisas orejavan lo nostre front, l' albadà comensava a tenyir los núvols ab sos colors de púrpura y nácar, y 'l nostre cos deixava las duresas del llit de Santa Fé, ab l' intent d' escalar las magestuosas cimas de la montanya.

Passant pel Coll del Vent, anomenat aixis sens dupte pel griso que deixa sentirs'hi, se guanya després de unas dos horas de pujada lo Turó del Home qu' es una de las tres cimas, la més alta, que desde qualsevol terrat de Barcelona se divisan.

¡Quina vista més admirable! ¡Quin panorama més inmens! Catalunya entera s' agrupa alrededor d' aquella cima; Catalunya erissada de turons semblant en certa manera un mar petrificat.

Barcelona desde allí fá llástima: un pilot de casas mitj embolicat en una atmósfera térbola, llorda, espessa... Sembla impossible que 'ls pulmons dels barcelonins respirin aixó. Com hi ha mon: lo dia que la mecànica estiga més adelantada y las casas pogan transportarse com als Estats Units, jo proposaré que 's trasladi Barcelona á dalt de la cinglera del Montseny.

Si Barcelona es la reyna de Catalunya, cap trono més digne que aquella altura de 1900 metros, davant de la qual tot queda postrat y humiliat. Montjuich sembla una carrelada de terra que haja deixat en un recó; Montserrat una montanya de pessebre feta ab suro y molsa; y tot lo demès, ciutats y vilas, rius y torrents, montanyas y turons, se véu desde allí tant petit, que un gegant que habités lo Montseny, ho donaria tot al seu fill, perque jugués una estoneta.

Sols la mar es gran é imponent. Lo sol s' hi reflecta y sembla una fornald' or fús.

Després d' obrir la fiambrella y descargolar lo coll de la botija, servint d' estovallas l' herbey, se fá allá dalt un refrigeri, que anima á continuar la caminata. Aquell aire pur y excitant exigeix que tot sovint se posi foch á la màquina.

Anant sempre per la cinglera y en una hora escassa s' arriba al cim de las Agudas, digne rival en altura del Turó del Home, y més aspre que aquest, ja que 's compon de inmensas masses de rocas peladas, quan no plenas de pedregam y voltadas d' esqueys y timbas vertiginosas. Per aquest costat se descubreix tota la serra del Pirineu, y davant d' ella la plana de Vich y las montanyas d' Olot. Bonich panorama. Per algun coll del Pirineu la mirada 's fica dintre de la terra de Fransa. Una mirada de fraternitat qu' enllasa dugas nacions.

S' acosta la boira: es hora de baixar. Lo vell Montseny se posará dintre de pochos minuts lo blanch turbant, y nosaltres, fins que siguem sants no tenim cap dret á colocarnos entremitj dels núvols. Además, si la

boira es espessa, podriam posar un péu en fals y despenyarnos.

Avall, donchs, avall com l' aygua fins á la font de Briansó, la més elevada, la més fresca, la més pura y cristallina de la famosa montanya. ¡Qué compon l' aygua frapée que donan als cafés de Barcelona! L' aygua de Briansó no té rival; pero un concell: si 'n voleu beure posinshi avants un bon cuixi, sinó se 'ls assentará malament. Es un' aygua tant delicada que l' hi agrada seure tota. Si posan un tallet de llangonissa al raig de la font, en set minuts quedarà blanca. Tal es la forsa d' aquesta aygua famosa, que jo no sé com no disolt las rocas de la montanya.

Ab aixó queda dit que al cap de una hora ú hora y mitja que tardarán á ser abaix de Santa Fé, per més que hajan esmorsat á Briansó arribarán ab fam. Ahir ván menjar arròs ab pollastre, y avuy per variar, pollastre ab arròs. A aquella terra son aixis. Mal pais pels pollastres: no n' hi ha un que arribi á fer la creixensa.

*

**

De Santa Fé á Sant Marsal dugas horetas ab pujadetas, baixadetas y trossos de camí plá, per entremitj de boscos de faigs, que no deixan penetrar la llum del sol. Es un camí deliciós, que flanqueja la cima de las Agudas. Quan ménos s' ho pensan se troban á l' altra vertent.

A Santa Fé tot es bonich: aquí tot magestuós: las masses de montanya son més grossas; los xaragalls més fondos; las líneas més amples.

Sant Marsal igual que Santa Fé es una ermita; aquella més antiga y millor cuidada que la segona: hi ha algun quadro al oli que Déu n' hi doret. Lo que no hi ha ni á l' una ni al altra es capella, de manera que si volen oir missa se l' han de dir.

L' hospederia de Sant Marsal es una antiga casa de pagés, fumada, vella pero ab una gent plena de bona voluntat que 'ns donan tot lo que tenen y 'ns fan sempre bona cara. Los llits son millors que á Santa Fé: hi ha matalás, cobrellit y cuixenera. Fins vaig veurehi una cadira, veritat es qu' era coixa; pero com qu' es l' única que, segons crech, hi ha en tota la montanya, m' apressuro á mencionarla.

Molt bon siti es Sant Marsal per passarhi l' istiu, si tenen un criat que vagi diariament á Arbucias ó Viladrau á provehir de carn fresca per fer l' olla. L' olla es lo que més s' anyora en aquellas alturas. Cansat del arròs ab pollastre y del pollastre ab arròs, era tal l' inspiració bucòlica que sentia que al que m' hagués obsequiat ab un plat d' escudella, l' hi hauria pagada ab diners y ab versos: si, hauria fet una oda á l' escudella catalana.

Inútil dirlos que á Sant Marsal hi ha també una font magnífica: l' aygua no es tant fresca com á Santa Fé; pero tampoch necessita tantas precaucions, y obra la gana lo mateix que aquella. Allá hi trobarán també magnífica llet, en las casas de pagés immediatas, molta

cassa, magnificas patatas y una novetat que sorpren: una riera que cria anguilas.

En las inmediacions de l' ermita hi ha una creu de fusta sobre una pedra plana que té tres divisions: es lo punt de confluencia dels bisbats de Vich, Barcelona y Girona: «sobre aquesta pedra, diuhen las montanyesas del Montseny, hi poden menjar los tres bisbes sense moure 's cada hù del seu bisbat.»

¿Ho senten? Hi poden menjar: á ningú se l' hi acut que hi pogan dir missa. Menjar no, més: es l' única cosa que s' acut per aquell terrenó... y tractantse de elero, y tractantse de bisbes sobre tot... ¡Oh! Estich segur que si las tres ilustíssimas s' hi reunian farian desastres. Sense contarhi á Don Joseph Maria qu' es andalús, los bisbes de Vich y de Girona, que son de la terra, prou farian honor á las quatre barras catalanas.

¿Aném á Sant Segimon? Donchs amunt. Nos tocan dugas horetas més de pujada. Hem d' escalar lo cim de Matagalls, qu' es lo més abrupte, lo més desolat de la montanya. Pero ¿per qué hem vingut sinó per caminar? ¿Per qué caminem sinó per treure 'l robell de las frontissas dels genolls?

Cantant cansons y cantant quientos y dibent xascarillos la caminata es més agradable. L' ayre del mati es més lleuger y ajuda.

¿No veuhem? Ja hi som. D' aquí á l' ermita 'l camí es més suau. Ja hi hém arribat: tot té fi en aquest mon, tot s' acaba, fins las llangonissas.

Sant Segimon es una ermita ab honors de Santuari. Fins crien capella, un capella d' istiu: á la tardor tanca la porta y se 'n vá á Barcelona; y 'l gloriós Sant Segimon se queda nou mesos del any tancat ab pany y forrellach. Naturalment, ab nou mesos d' abstinencia, quan l' obran fins fá miracles.

Que ho diga sinó 'l marit de la majordona qu' es un bon minyó que vá anar al Santuari carregat de lepra, y l' endemá l' imatge del Sant s' animava, l' hi passava la mà per tot lo cos y 'l deixava curat com si may res hagués tingut. Poch temps després l' ex-leprós se casava ab la majordona y are viuhem tots trets plegats. Ignoro si tenen familia.

Si ván á Sant Segimon fássinli explicar aquest miracle y de segur que riurán. Lo capella també riu; pero riu de qua d' ull. ¿Per qué? No he pogut averiguarho.

Y are 'ls donaré un consell que'll podrà servirlos si algun cop visitan lo Santuari. Procurin, sobre tot, portar noticias frescas de las últimas cotisacions de la Bolsa. Lo capella de Sant Segimon té paper y juga, y si al arribar á la porta diuhen: 29 3/4, serán més ben rebuts que no pás si diuhen *Que Déu los guardi y bona hora.*

Un altre consell: carreguin lo dinar: lo capella menjará ab vostés y se 'ls quedarà sempre 'ls talls millors.

Vostes dirán:—¡Qué hi farém! ¡Qué menji tothom! Y després de dinar, sobre tot si l' hi han dat noticia de la cotisació, trobarán un reverendo de la màniga ampla, més trempat que un jinjol. Tot desseguit hi agafarán

À UNA

QUE S' HAVIA EMPENYAT EN QUE L' HI DEDIQUÉS UNA POESIA.

¿Dius que vols versos? Molt bè: los temps son bastant perversos y vol molt humor fer versos; pero, no obstant, tè 'n farè. Lo més xocant—y aixó vá sense gastar gens de broma,— es que ja hí sucet la ploma, y ara no sè qué posà.

C. GUMÀ.

ESQUELLOTS.

Ab una freqüència sumament desagradable, los caballs se permeten la llibertat de propinar mossegadas als transeunts que 's posan al alcans del seu morret.

Señor alcalde mayor: Ja véu vosté que la cosa val la pena de que prengui alguna disposició séria.

Ordeni que cap caball pugui sortir al carrer sense 'l seu corresponent bossal.

Y si aixó no basta, vinga un llàs ben reforçat y un carretó de gran tamanyo, y, alsa, á cassar caballs.

Me sembla que la cassa donaria més que la de gossos.

¿Se 'n recordan del insigne marquès de Rays, aquell célebre traficant que volia fundar una colonia catòlica-apostólica-romana á Port-Breton?

Pues han de sapiguer que 'l pobre senyor está prés á Fransa baix lo pés d' una causa bastant complicada, y que 'l més passat, per disposició de la autoritat judicial vá vendre's á pública subasta, á Manila, la Nouvelle Bretagne, un dels vapors de la empresa colonisadora.

Lo plán del marquès está perdut, donchs, per terra y per mar.

Y per final, deurá anar á parar al lloch que corresponent á las empresas catòlicas: al cel.

Diálech recullit á la Rambla de las flors.

—¡Hola, Pepet! ¿cóm vá la cosa?

—Malament; veig que la calor baixa y aixó 'm posa de mal humor.

—¿Y aixó? ¿La calor t' agrada?

—No; pero á la sogra encara l' hi agrada méenos, y aquest día deya que si 'l temps no refrescava, probablement se 'n aniria al calaix.

A Manila hi ha 'l cólera.

Aixó, apart de lo sensible qu' es, no tè res de particular.

Lo notable y curiós es la manera com lo general Primo de Rivera vá donar la noticia al govern.

«S' ha declarat lo cólera, deya; tots los atacats son indios.»

¿Qué ha volgut venir á dir ab aixó?

La segona part del telégrama recorda lo cas d' aquell diari, que al donar compte d' una catástrofe ocorreguda en un tren, deya ab la major tranquilitat: «Afortunadamente todos los wagones aplastados son de tercera.»

La mania dels suicidis continúa á Madrid ab un furor indescriptible. De dos en dos y de tres en tres, la gent se 'n vá al altre barri qu' es un contento.

Aquest any aquí no las havém pegadas per aquest cantó, y casi no 's registra ni un cas d' aquest genero. Ja se sab: lo carácter catalá es molt *vividor*.

Y aixó que las cosas no van pas massa bè. ¡No dich jo si no fossin las contribucions, y la miseria y 'l llibre-cambi!

Seriam capassos de no morirnos may.

Manera de nadar y guardar la roba, sense que per cap concepte puguin escamotejárnosla: Tirarse al mar vestits.

A jutjar per los preparatius que s' están portant á cap, las festas de la Mercè serán una pàlida sombra de la del Plá de Cabra.

Senyor bisbe; una pregunta.

Ja que l' Arcalde no 's mou,

¿no podria reanimarlas manant que 's fés ballar l' ou?

No hi ha dia que la premsa no tingui de donar compte de mitja dotzeneta de robos de pisos.

Res: los lladregots, sapiguent que *al istiu tota cuca viu*, haurán pensat entre si, empunyant las eynas del ofici:

—¡A vivirl!

Hi ha carrers pe 'ls quals no s' hi pot passar de tant mal empedrats.

N' hi ha d' altres pe 'ls quals no s' hi pot passar de tant bruts.

Y n' hi ha d' altres pe 'ls quals no s' hi pot passar de tantas olors que s' hi senten.

Ara com ara, á Barcelona no hi ha més que un home que se la passi bé:

Lo senyor Mayet, que atravessa la ciutat en globo.

Entre una castellana y una catalana:

—¿Ustedes van á los baños?

—Si señora; cada mañanita: tomamos el coche *Ripierde*, y nos vamos á tomar uno de *golpea* en un establecimiento de la mar *anciana*.

—¡Ya entiendo!

Lo progrés no té límits; es immens com l' espay.

Y l' industria humana es immensa com lo progrés.

¿Vostés han vist lo teléfono? Tot desseguida hi ha hagut qui l' ha aplicat á diversos objectes més ó méenos mercantils y utilitaris. Una de las aplicaciones més curiosas del teléfono ha sigut, sens dupte, la de fer sentir l' ópera á grans distancias.

Pero no n' hi havia prou; era necessari que vingúes la religió, aquella religió que fá negoci llogant cadiras en las iglesias, á demostrar una vegada més que no es enemiga del progrés, ni de la ciencia.

Y 's parla ja á Paris de un pare capellá que tracta de montar teléfonos entre las iglesias y las casas dels feligresos.

Aixis, aquestos, sense moure's de casa podrán oír missa y si convé fins confessarse y tot.

Y 'ls anuncis dels periódichs dirán:

—«Se alquila una casa: agua, gas y ceremonias del culto en todos los pisos.»

Recullit al Café Nou de la Rambla, en la taula dels *trasnochadors*, ó sigan d' aquells que no retiran may antes de las quatre de la tarde.

—No sé qué tinch, com hi ha mon: no 'm trobo gens bè: estich tot tonto.

—¿Sabs qué tens? Jo t' ho diré: es que ahir vás ficarte al llit á las dotze... y com que no hi estás avesat á retirar tant d' hora!

QUÈNTOS.

En un café.

—Mosso ¿tè alguna cosa calenta?

—Si: precisament, desde que porto babuchas, may més he tornat á tenir fret als pésus.

Una nena de cinch anys assegurada als genolls del seu pare:

—Papá ¿qué 'm regalarás lo día del meu sant?

—Uy, noya, no vavis depressa ¿qué no véus care es lluny?

—¿Es lluny encare? Aixó ray anemhi en cotxe que hi arribarém més depressa.

TRENCA-CAPS.

XARADAS.

I.

Are estich desesperat ab l' *hu-dos* del meu *hu-tres* y he renyit, y es tant pervers que 'm temo un mal resultat. Sa *tres-invers-quart* es tal, que molt me fá cavilar, més penso prompte acabar cambiantne de total.

POCA-ROBA.

II.

Seguím tots lo *dos* bè ó mal y probém als de Madrid, qu' es nostre nort l' *hu-invertit*, nostra divisa 'l *total*.

J. T. y C.

SINONIMIA.

Ab un clau que hi ha á la *tot* de la casa de 'n Bernat diu en *Tot* que s' hi ha enganxat y no ment, no, perque *tot* á la *mánega* un forat.

LLARCH y PRIM.

MUDANSA.

Lo qu' es Pepa 't donará si lo *tot* posas ab *a*; y una ciutat que jo sè si lo *tot* posas ab *e*; massa no 't podría dí si lo *tot* posas ab *i*; y molts peixos que sè jo tenen la *total* ab *o*.

RAMON ROMANISQUIS.

TERS DE PARAULAS.

Primera ratlla y tercera parts del *cos* *humá*; y segona un animal.

JOSEPH y ANGEL.

LOGOGRIFO NUMERICH.

- 1 2 3 4 5 6.—Lo que hi ha en los portals.
1 5 4 3 2.—En los barcos.
6 2 4 5.—En los jochs de cartas.
4 3 2.—Fenómeno atmosférico.
2 6.—En lo *cos* *humá*.
6.—Una consonant.

TRENCA-CLOSCAS.

Sembla.

Formar ab aquestas lletras lo nom de un filosofh.

GEROGLÍFICH.

MIX

:
I
avi
LA

JOAN DEL EUGA.

SOLUCIONS

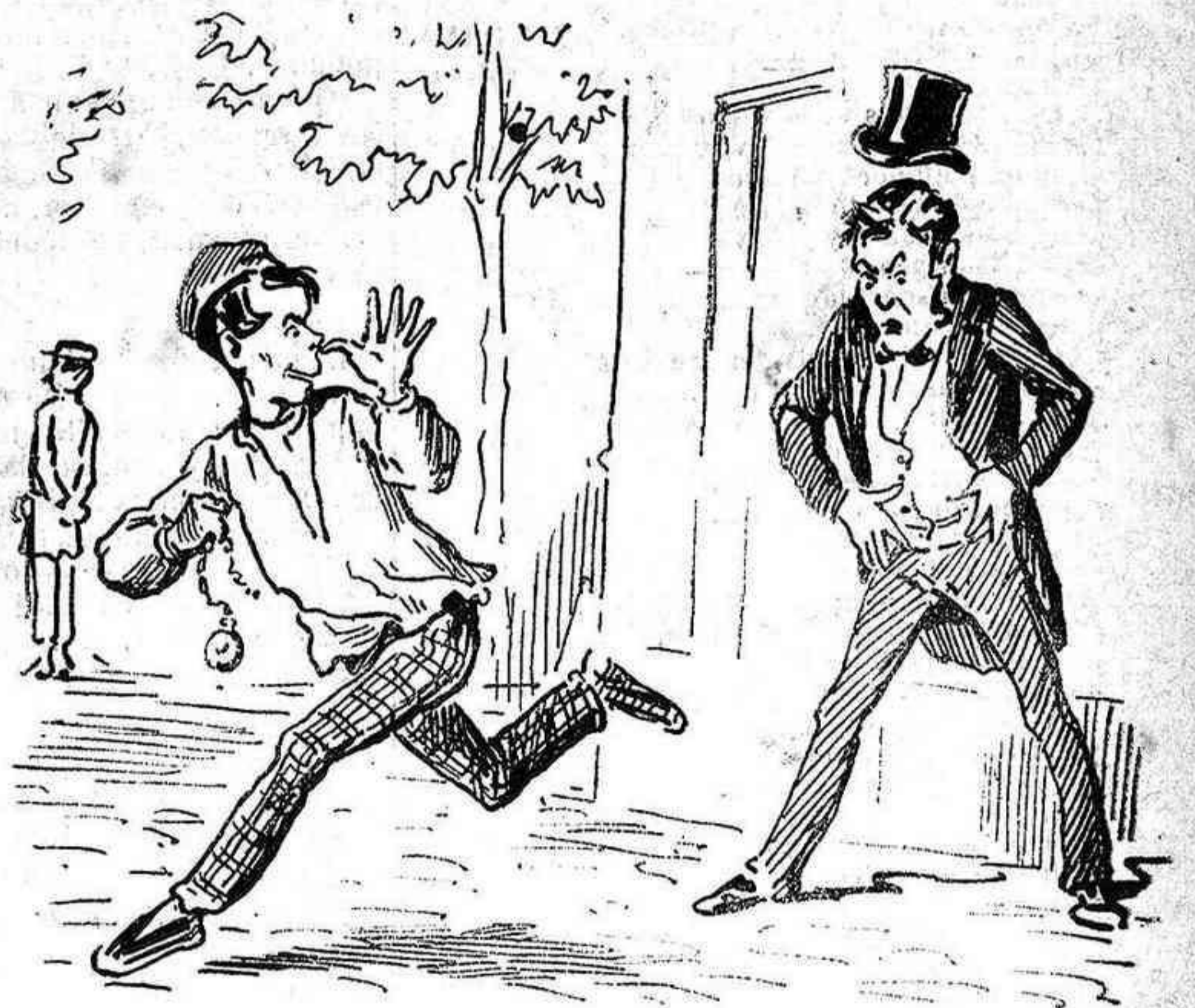
A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO.

- 1. XARADA 1.ª.—Mar-sal.
2. Id. 2.ª.—Pa-ta-ra-ta.
3. SINONIMIA.—Serra ó S' erra.
4. CONVERSA.—Vi-la-no-va.
5. ANAGRAMA.—Uso-Sou-Suo-Son-(diner)-Ous.
6. TRENCA-CLOSCAS.—Guitarra.
7. LOGOGRIFO NUMERICH.—Agnès.
8. GEROGLÍFICH.—Lo punt de las donas es trette.

FRUITA DEL TEMPS.

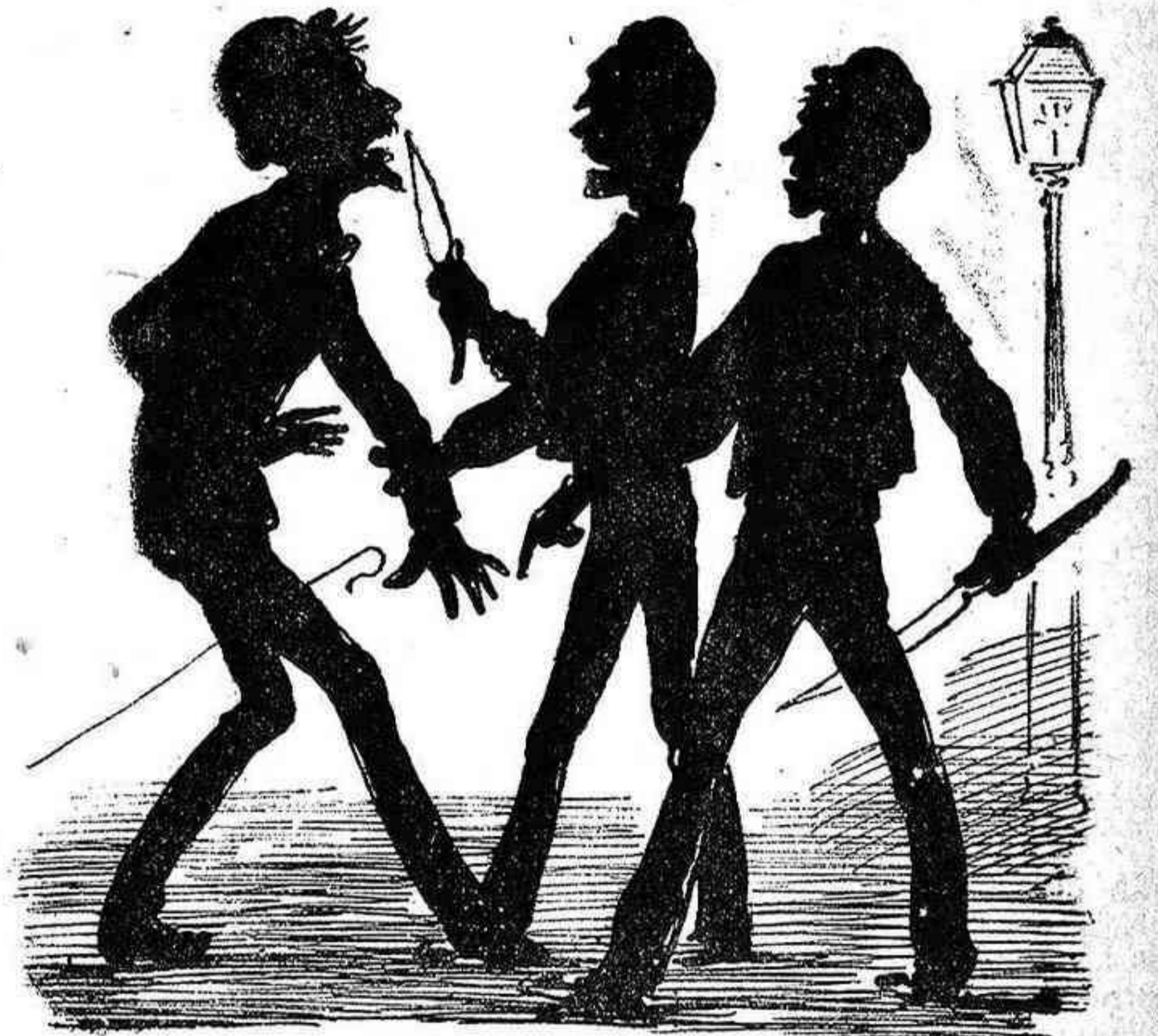
—Hoy, sin fractura de puerta...
Me sembla que ja está oberta.

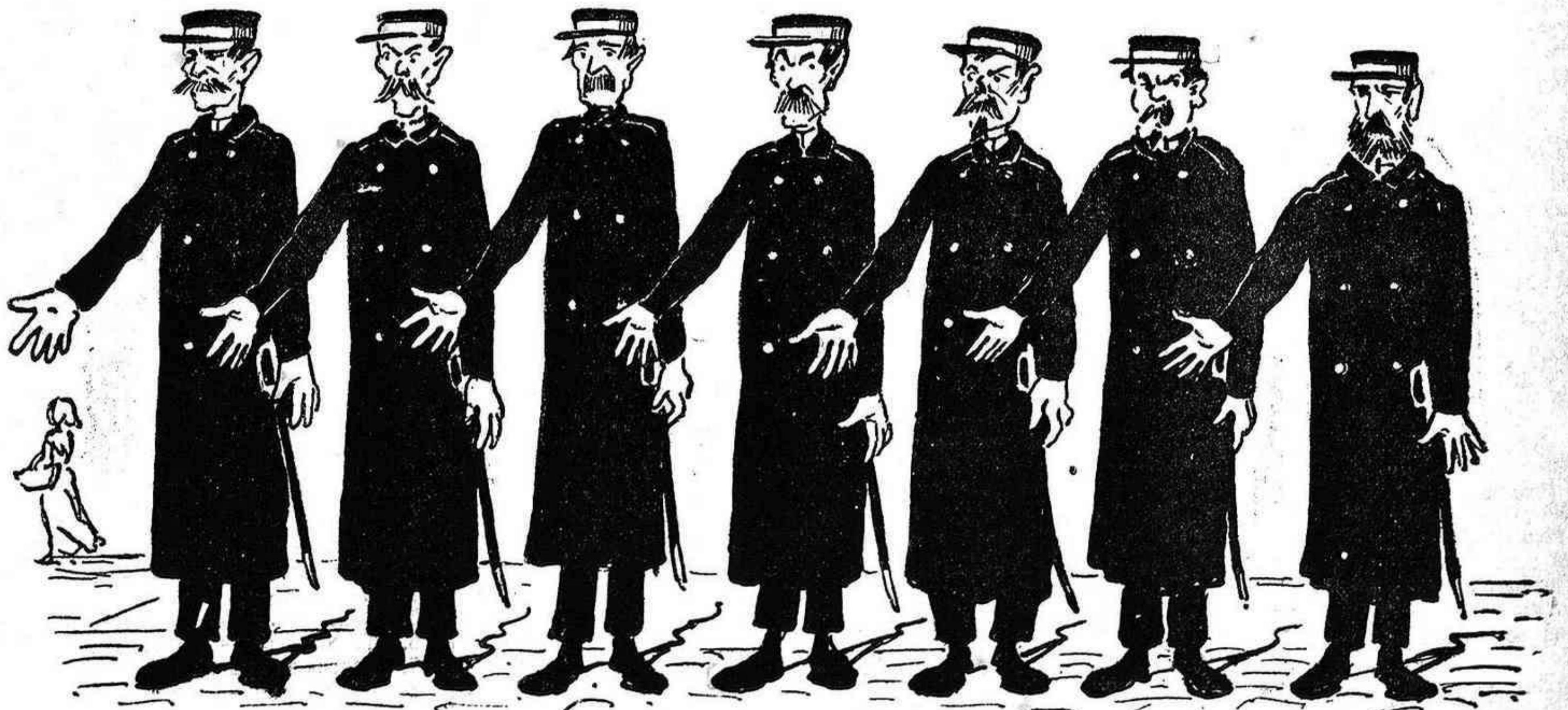
—Si vol corre, ja 'l convido.
Lo qu' es jo... no seré habido.

—Ja qu' ells passejan pels pobles
femlosi passejá 'ls mobles.

—¿Sab que vol di aixó d' aquí?
Vinga l' argent... y á dormi.

(CORO) «pero estos hombres
¿para qué sirven?»

(Los hijos de Madrid.—Zarzuela.—Acto II.ª Escena 1.ª)